

BA'NOA...!

(IPUIA)

Eguberri aro. Erroteta urian gabeko bederatzia inguru.

Etxetik at, giroa otz; barruan, berriz, sukaldeko epelak ezezik bakoitzaren poz txingarrak alakoxe zera bat... zorun jario nabarmena damaio.

Aspaldi xamar Belen aldean edatutako abesti xamurraren ezta benetan ezti, benetan xamur dager gaur ere: "Pake lurrean gogo oneko gizonei".

Gogo onekoak asko izan arren, ordea, pakea urri; orregatik, rosiki, lortu ezifaren antzera, itz oien ederra amets urdifiarena baño ederrago deritzaigu.

Bai, egun zoragarri auk ba'dute zeozer berezi; orretxegatik eder, aundi.

Etxe geienetan Belen'go izar printz dirdirak jai badute ere, guzietan ez da berdin. Guk begiz jo dugun ortan dizdiratxo bakar bat bederik ez dala sartu dirudi. Gela txokoko besaulkian irakurtze itxuran dakusgun ori Arbide jauna da. Aldamenean, Lutxi, emaztea; eskuetan daukan joste lantxoari noizpein eragiten dizkio bospasei ikutu baña begiak lenera dijoazkio berriro. Leiar izoztuetatik barrena kiñuka ari zaion izarño politean josiak dauzka begiak eta aren berriketa jostariak par-irudi bat edo beste sortarazten badio ere, bekokia goibel...

Manttoni neskamea sartu da.

—Etxekoandre, bederatzia dira, apaltzeko garaia.

—Bederatzia...? Ene ba...! Amets goxoenean nengoen.

—Ai Lutxi, Lutxi, dagoaneko lo...? —senarrak.

—Ez, esna nengoen baña an goiko izar polit ura kontu-kontari ari zitzaidan; orretxek ekartzen dizkit itsasoz bestaldeko kontuak.

—Begira, Lutxi, izar oiek urrutiegi dagoz zure esamesak aintzatzotzat artzeko. Etzazu burua nastu.

—Esamesak! Ez, Juan Mari, ez; izarño ori aspaldiko laguna dut eta gure Iñaki'ren berri berak ematen dit. Gaur, ordea, gure semea ber-bera, Iñaki bera zan kontu-kontari ari zitzaidana. Bai goxo...!

—Ondo dakizu gure mutilla oso urruti dagola. Emendik Caracas'era millaka kilometro dagoz; gañera, Iñaki ez da orain amabi urteko mutiko ura. Gaur 28 urte ba'ditu, gizon da ta amaika eginbear eta eragozpen izango ditu beregain.

—Etxera idazten beintzat ez du buruauste geiegirik; bost ilabete luze dira azkenengoz idatzi zuela.

—Zer egingo du ba mutilak! Gizona ez dira amaren gona pean bizitzeko.

—Ai Manttoni, ezagun da zuk ez duzula semerik izan...

—Alare, ordea, Iñaki, neretzat, seme bat bezela da, neronek azi detala esan ditek.

—Begira, Manttoni, bederatzia zerala aspaldi esan zenuen; beraz apaltzeko ordua da oraintxe.

—Bai, Jauna, bereala gertuko dut maia.

—Gaur Gabon-aparia dugu; Iñaki'ri bere tokia opa bear zaio...

—Etxekoandreak orrela nai ba'du...

Manttoni sukaldera irten danean, senarrak emazteari:

Ba'dakit egun berezi auetan zure biotz bera oi baño areago nastutzen dala baño bizitzak ere ekaitz eraso gordiñak dituela etzazu aztu. Emengo biziera txatxar ontatik urrutiratu naiean geok erakutsi genion Caracas'erako bidea.

—Etxetik at daramazkin amabi urte auek luzeegi egin zaizkit. Jasan ala irauñ dut, ezin dezaket onela jarraitu. Etxean ondasun aski dugula seme bakarra erbestean, arrotz artean bizitzea ez da bidezko.

—Neronek ere ola-arloetan laguntzalle onena izango nuke; aldamenen ikuste utsez ainbeste nekeren zama ariñago litzaidake; nere semea, seme bakarra, bear bearreko zait. Alare, ordea, urrutiko lurralde aietan gurean arki ez dezaken asetasunen bat ba'du bere alde.

—Gizonen iritzi txatxu bat baño ez da ori, biotz gabeak dirudizute! Ontan, auzo etxetik Eguberri abesti xamurrak zabaltzen asi dira ta geroxeago guzien artean ezagunena, biotztiena, sendi bakoitzaren erraieran sakonki itsasia bizi dan au:

“Ator, ator mutil, etxera...”

Lutxi anderea, izkutu indar batek eragin balio bezela, zutik jarri da; besoak zabal eta burua goruntz jasoaz kemen guziz auzo abes-

tiari jarrai dio: "gaiztain ximelak jatera". Eta bere abotsa urrutira edatu naiean leioak zabaldua oiuka diardu:

—Zatoz, Iñaki, zatoz etxera, amatxok bear zaitu, zatoz aguro! Jauna, arren!, biotz-biotzez, otoi!, entzun dezala gure semeak dei au, Datorrela, datorrela lenbaitlen! Ene izar eder ori, izarño lagun zintzo ori, zoaz Caracas'era, zoaz eta eramaiozu Iñaki'ri abesti onen oiar gozoa. Arren...

—Ene maite, aski da; entzun dizu Jauna'k; izarra ere ez dago or, Caracas'eruntz abiatu da nunbait; zatoz barrura, itxi ezazu leioa, goazen maira...

—Bai, etxeoandre, maia gertu dago; gaur Gabon-aparia dugu.

—Ondo diozute, goazen ba. Aitaren, Semearen eta Goteunaren izenean...

* * *

Egun berean Caracas'en. Eguerdian, lanetik irten ondoren, neska mutil talde bat San Bernardino aldeko "bar" batean bildu da Egu-berri asierari jai itxura eman asmoz.

Whisky txurrutak neurritz gain dijoaz: "cuatro" (1) jotzalleak criollo eresiekin asi dira, "merengue" ta "pasaje", "corrido" naiz "joropo" abesti ezagun guziak or azaldu dira; egunari dagozkionak aztu gabe;

"Cantemos, cantemos,
Gloria al Salvador.
Feliz Nochebuena
nos dé el Niño Dios!"

"Palito" (2) geitxo nunbait eta gazteen buruak —neskatxenak ere bai— bero xamar dagoz; orregatik noski, norbaiteri bururatu zaio:

—¿Por qué no vamos al Avila?

—Muy bueno; ¡Okey! ¡Vámonos al Teleférico; oniritzi dute neska-mutilak.

Alaitasun zaratatsuari eutsi eziñaz, ijiji ta ajaja, etxe aurrean zeuzkaten bi belbilletan sartu dira guzik.

Guziak ez; lagunarteko bat onela mintzatu zaie:

—Excusadme, yo no voy... no me siento bien...

—¡Ay, vale! (3) como que te rajaste muy pronto, batek.

—¡Se descompuso la cosa!, besteak.

---

(1) Cuatro — Kitarra antzekoa, baña txikiagoa.

(2) Palito — Edari bizizko txurruta.

(3) Vale — Adiskide bezela.

—Bueno, pues, mi amor —nexka pinpirin batek— que se te pase el ratón (4).

Bide ertzean gelditu danak mutil apaña dirudi; korputz sendo, itxura eder, itz bitan esateko, mutil bikaña. Iñaki dugu, Iñaki Arbide.

Ziarro bat patxaratsu piztu ondoren bere belbillean sartu ta Andrés Bello bidetik Florida aldera igo, andik Sabana Grande'ra jetxi, Bello Monte zear Las Mercedes'era jo; batetik bestera biraka aspertu danean barru aldera dioa berriro. Centro Bolivar'eraño belbila bere gixa bezela ibili dala esan dezakegu. Bi torre aundiren azpitik Silencio'ra irten danean, lozorrotik suspertu bezelaxe, berekiko:

—Nora oa...? Zer abil...?

Belbillak aurrera jo du geroxeago Calvario'ko gaintxoan gelditu arte. Caracas'eko egurastoki politenetakoa izan arren, jendeak ez dio alako joera onik. Len bai, aspaldi xamar, goi mallakoak emen bildu oi omen ziran; urteak, ordea, itxura ezezik oitura ta biziera ere aldatu dizkio erriari.

Nolanai ere, gaintxo au benetan atsegiña ta begikoa dugu; egunez naiz gauaz begi edertzaleak ba'dute naiko asegai; belarditxo orlegiak asma ala aña lore margo lilluragarritz apainduak, alde guzietarako bidetxigor txukunak, zugazti oparotsuen kerizpe otzana, ikuspegi zabal, aundi, eder... Ipar aldetik Ego alderaño. Avila mendi egalean etzanda ageri diran ainbat etxe polit, sorkaldean odei lanbro artean erdi izkututa Los Chorros eta Petare auzoak, bizi leku berriari xamurki deika ari diran mendixkak, El Paraiso, izenez bezin egoki izatez; eskubi aldean La Vega'ko irura panpoxa ta bere baratz landuak, azkenik Antimano artezi esiz inguratua. Erdian berriz Caracas uria, miloitik gora biztanlek damaioten biziera urduri ta itxaropen ametsez osotua.

Lore lurrifuez usaindutako aize garbiz biririkak bete dituen era berean arratsaldeko whisky txurruten txorabioa aienatzen joan zaio: Iñaki'k garbi ikusten du orain, gogapenak bere tokia artu dute. Arratsaldeko ibillera zoroxxo ortan oartu ez dan ikusaldiak zine saioan bezelatsu begi aurrean dabilzki: jende asko ikusi du ta guziak eskuetan zeozer zeramaten. Ingi ta lokarri apañez estalitako bildukiak, batzuek txiki, besteak aundi. Eguberri opariak ote?, orixe! Eguberri opariak; gurasoek seme-alabentzat, nexka-mutikoek aita-ama ta aidekoentzat; neskatz xalo arek bere maitetxu kuttunarentzat...

Zerbait erosteko irriki bizia sartu zaio bat batean; ba'dijoa arin, baña...

—Nora oa Iñaki, nora, txoro ori? Zer erosiko duk? Zeñen-

---

(4) Ratón — Moxkor aldia.

tzat...? Ez duk iñor maite emen; bazterrik-bazter arki oi ditukan muxu merke oiek maitasun kutsurik ez ditek...

Negar zotifñak eztarria korapillotu dio ta burua esku artean estalirik aulkian exeri da. Orrela luzaro...; masail bera malkoren batek irrixt egin dio. Txiki txikia zanetik etzuen beñere negar egin eta orain malko auek alakoxe atsegifalditxoa ekarri diote; bere barruan zeozer aldatu ote? Beste bat senti da ta burua jaso duanean zeru sapaillunean kiñuka ari zaizkion izarretan josi ditu begiak; an, ezkerraldean, besteak baño nabarmenxeago bat...

—Egian Erroteta'n ere izar orixe ikusiko ditek. Ire errian ere Gabon duk gaur, Iñaki. Antxe egongo duk amatxo, aita ere bai; an Manttoni zintzoa, gaztaroko lagunak, nexkatx poxpoliñak, "Zubiondo"ko Iziar batez ere. Maite uan ori, Iñaki. Maite uan Iziar...

Ametsak amets ordea. Itsasoa zabala da; Caracas emen, Euskal-erria urrun...

Altxa da, astiro astiro dabil. Bazter izkutuko aulki ertzean neska mutil bikoitza maite urruma gozoan ikusteak par iruditxoa eragin dio ezpañetan. Iziar'ekin orrelaxe ba'lego...!

Aurrez aurre, urruti xamar, ditzira zuri batek so; Neon argiz egindako izar aundia piztu-itzalean, dardar...

—To! Eusko etxe'ko jaiotza duk ori! Aspaldi ez aiz azaldu, Iñaki; oa, mutil, oa...

Izarraren piztu-itzaltzeak bereganatua dauka, biotz lotia xuxpertzuta erne jarri dio, erne ta adi; bere baitan amatxoren abots leguna entzun du:

“Ator, ator mutil, etxera...”

Oiu egin nai du, oiu irrintzi antzo baña ezin. Irrintzia biotz xakonean ito du.

—Ba'noa amatxo, ba'noa! Or nazu aita. Zuekin nazute. Zure deia entzun dut amatxo.

Itz oietan asmo sendo baten erabakia mamitu da.

* * *

Iru illabete geroago.

Caracas'etik Maiquetia'runtz Europa'rako egazkiñean toki artzera dijoa Iñaki. Lankide lagunak eta beste zenbait adiskide agur egitera urbildu zaizkio.

Eskerrikasko adiskide zintzo oiek, eskerrikasko zuen ongi naigatik. Eskerrikasko zuri ere, Venezuela aundi ori, amabi urte auetan

opa izan didazun abegi onagatik. Orrelaxe jarraituko nuen baña biotz barruan indar izkutu bat bultzaka ari zait: "Zoaz Euskal-errira".

* * *

Erri guziak ba'daki Iñaki Amerika'tik etxera itzuli dala. Gurasoen poza adierazi ezin oietakoa da. Adiskideek ongi etorri jostaria gertu diote. "Zubiondo"ko atadian berriz Iziartxo'ren irudi pinpiriñak beñere baño ederrago dirudin arren, kezka baten mamu biurria dabilkio inguruan:

—Orain datorren Iñaki au lengoa bera ote? Itsasoz bestaldeko bizierak ez ote du aldatu?

AROZENA'TAR ANDONI.

Caracas, Venezuela.

